

IMPACTUL ACTIVITĂȚII DE ASIGURARE ASUPRA INVESTIȚIILOR

1.1 Rolul activității de asigurare în economia de piață

Având în vedere experiența diferită a țărilor în privința asigurărilor, funcțiile asigurării au cunoscut de-a lungul vremii o evoluție aparte. Acolo unde sectorul asigurărilor este mai dezvoltat și mai sofisticat, asigurările au rol și funcții reprezentative și mai ample, în timp ce în țările în care asigurările se află în proces de formare, consolidare sau maturizare, funcțiile lor sunt limitate.

Prin funcțiile sale, asigurarea își explicitează rolul, menirea socială, direcțiile și modalitățile de acțiune, precum și efectele scontate.

Potrivit concepțiilor unor economiști, asigurările îndeplinesc următoarele funcții:

a) De compensare a pagubelor pricinuite de calamități ale naturii și de accidente (în cazul asigurărilor de bunuri și de răspundere civilă – asigurări de pagube) și plata unor sume asigurate (în cazul asigurărilor de persoane), atunci când în viața asiguraților intervin anumite evenimente. Această funcție este cea mai importantă. Potrivit ei asigurarea are rolul de a contribui la refacerea bunurilor distruse sau avariate, la repararea unor prejudicii, de care asigurații răspund conform legii, și acordarea unor sume de bani în cazul producerii unor evenimente privind piața și integritatea persoanelor. Compensarea este posibilă datorită existenței fondului de asigurare creat prin contribuții, respectiv primele de asigurare plătite de asigurați.

b) De prevenire a pagubelor, funcție care a apărut și s-a dezvoltat îndeosebi după cel de al doilea război mondial. Cu timpul, agenții economici, oamenii în general, au înțeles că trebuie să previi decât să repara o pagubă. În perioada de început a dezvoltării asigurării, exista foarte larg răspândit punctul de vedere potrivit căruia asiguratorii nu ar trebui să se ocupe prea mult de latura de prevenire a pagubelor, pentru că, în final, aceasta ar putea duce la scăderea cererii de asigurare și implicit primelor încasate și a profitului societăților de asigurare. În prezent, activitățile de prevenire reprezintă un capitol important în programele de asigurări din toată lumea.

Funcția de prevenire se exercită pe două căi, și anume:

- prin finanțarea unor activități de prevenire a calamităților și accidentelor (construirea de diguri de protecție împotriva inundațiilor, lucrări de împădurire, desecări, irigații);

- prin stabilirea unor condiții de asigurare care să oblige pe asigurat la o conduită preventivă permanentă (participarea asiguratului la acoperirea unei părți de pagube, obligația asiguratului pe linia eliminării sau limitării pagubelor).

c) Funcția financiară – având în vedere decalajul de timp între momentul încasării primelor și momentul plății despăgubirilor și sumelor asigurate, societățile de asigurare concentrează temporar sume de bani foarte importante pe care apoi le plasează pe piața de capital în vederea obținerii unor venituri suplimentare și al creșterii siguranței afacerilor.

Alți economiști de prestigiu din țara noastră tratează asigurările ca o componentă a sistemului financiar al țării noastre, și, ca atare, consideră că acestea îndeplinesc funcțiile generale ale finanțelor, respectiv funcția de repartitie și funcția de control.

Funcția de repartitie se manifestă în procesul distribuirii și redistribuirii produsului intern brut și cunoaște două faze distincte, dar organic legate între ele: constituirea fondului de asigurare și redistribuirea acestuia.

Fondurile de asigurare se formează în procesul de repartitie a produsului intern brut, din primele de asigurare provenite de la persoanele fizice și juridice cuprinse în asigurare.

La formarea fondului de asigurare participă toți asigurații, dar vor beneficia de acest fond numai o parte dintre ei și anume cei care au avut de suferit în urma producerii riscului asigurat. Apar și raporturi bazate pe rambursabilitate, care se manifestă în sfera asiguraților, ca urmare a împrumuturilor în cadrul asiguraților de viață, a efectelor constituirii rezervei matematice pentru asigurați.

Funcția de control, ca funcție complementară a asiguraților, urmărește modul cum se încasează primele de asigurare și alte venituri ale organizației de asigurare, cheltuieli de prevenire a riscurilor, cheltuieli administrative – gospodărești și altele.

Funcția de control se manifestă diferit având în vedere cele două mari categorii de asigurări, obligatorii și facultative. Dacă în cazul asiguraților obligatorii, o asemenea funcție are cadru real de manifestare, în cazul asiguraților facultative, acestea trebuie să țină seama de mediul concurențial în care își desfășoară activitatea societățile de asigurare. Prin urmare, exercitarea acestei funcții depinde de efortul propriu al fiecărei societăți de asigurare și de pârghiile specifice de utilizare.

În literatura de specialitate nu s-a ajuns la un punct de vedere unitar în ceea ce privește funcțiile pe care le îndeplinesc asigurațiile. Există o diversitate de opinii. Numărul funcțiilor nu este semnificativ dacă cele luate în considerare reflectă corespunzător rolul asigurării în viața economico-socială a țării (se au în vedere atât cetățenii ca persoane fizice, cât și agenții economici ca persoane juridice).

În economia oricărei țări, asigurările constituie un sector de activitate specific, motiv pentru care unii specialiști pun în lumină și alte aspecte ale problematicii asigurării. Printre acestea se numără tratarea asigurărilor ca o ramură prestatoare de servicii, un intermediar financiar și un activ financiar.

Asigurarea, ca ramură prestatoare de servicii, evidențiază faptul că societățile de asigurare desfășoară o activitate economică: produsul activității lor se valorifică în schimbul primelor de asigurare pe care asigurații le plătesc.

Echilibrul dintre primele încasate de la asigurați și plățile efectuate către acești sub forma despăgubirilor și a sumelor asigurate poate fi realizat sau nu. Între primele încasate și indemnizațiile datorate ar exista un echilibru dacă fenomenele asigurate s-ar produce așa cum au fost ele presupuse la stabilirea obligațiilor părților contractante. În practică, pot să apară abateri mai mari sau mai mici de la media multianuală a pagubelor provocate de riscurile asigurate. Când abaterile sunt favorabile pentru asigurator, acestea măresc profitul estimat al societății de asigurare, când ele sunt negative, apare necesitatea compensării acestor influențe nefavorabile cu venituri provenind din alte activități. Pentru realizarea echilibrului, în prezent, societățile de asigurare își diversifică activitatea prin prestații favorabile: depozite bancare, achiziții de titluri și hârtii de valoare, plasamente în investiții și bunuri imobiliare.

Ar fi greșit să se creadă, că numai teama de apariția unor abateri nefavorabile de la condițiile avute în vedere la încheierea contractului ar determina societățile de asigurare să-și procure venituri și din alte surse decât din operațiile propriu-zise de asigurare.

Ca intermediar financiar, societățile de asigurare mijlocesc valorificarea sumelor plătite de asigurați, ca prime de asigurare până la atingerea scadenței exigibilității ca indemnizații și despăgubiri, prin utilizarea lor în economie, ca resurse păstrate la bănci. Rolul de intermediar se manifestă, în general, în cazul asigurărilor de viață.

Între momentul încasării primelor și cel al exigibilității sumelor asigurate se scurgea adesea o perioadă de mai mulți ani. În tot acest timp societatea de asigurare dispune de banii încasați cu titlu de prime și pe care trebuie să-i fructifice cât mai avantajos. Rezultă că, asigurările de viață oferă nu numai o protecție de asigurare, dar reprezintă și un instrument de economisire și de fructificare a resurselor bănești. Societățile de asigurare apar pe piața financiară cu o ofertă de capital de împrumut orientată către diverși solicitanți de resurse financiare. Oferta societăților de asigurare se adresează: băncilor comerciale interesate să primească depuneri pe diferite termene pentru majorarea resurselor lor de finanțare; societăților comerciale de producție, interesate să își majoreze capitalul activ; autorităților publice și centrale, aflate în căutare de resurse de împrumut pentru acoperirea deficitelor

bugetare sau pentru finanțarea unor investiții importante de fonduri extrabugetare; deținătorilor de terenuri și imobile destinate vânzării.

Plasarea disponibilităților bănești pe piața capitalurilor de împrumut se face în condiții de dobândă, cursuri ale hârtiilor de valoare, cursuri de schimburi valutare, care se modifică de la o perioadă la alta în funcție de ritmul creșterii economice, rata inflației, gradul de ocupare al forței de muncă, prețurile practicate pe piața externă.

În spatele societăților de asigurare, ca intermediar financiar, stau persoanele fizice care au încheiat asigurări de viață cu dublu scop: pe de o parte pentru a se proteja împotriva unor posibile evenimente viitoare, iar pe de altă parte, pentru a-și fructifica economiile încredințate societăților de asigurare.

Asigurările, cu deosebire cele de persoane, constituie pentru titularii polițelor de asigurare de viață, active financiare. Ca urmare, activitatea de asigurare este influențată de fluctuațiile economice și financiare (reflectate de fenomene cum sunt: crizele, șomajul, inflația, prețurile, cursurile de schimb), conferindu-i calitatea de activ financiar în condiții incerte.

În concluzie, într-o economie de incertitudini, asigurarea favorizează direcționarea economiilor populației către piața financiară; incertitudinile în economie pot să favorizeze sau să defavorizeze evoluția avuției viitoare a agenților economici, iar contractul de asigurare apare ca o creanță.

În România se remarcă o evoluție rapidă începând cu anul 1995.

Evoluția pieței asigurărilor în România pe perioada 1995-2001

Tabel

Indicatori	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Număr societăți asigurare	43	47	55	64	73	72	47
Grad de penetrare (%) [*]	0,40	0,50	0,52	0,65	0,79	0,85	0,87
Densitate (USD/loc) ^{**}	6,3	7,9	8,1	12,1	12,4	13,9	15,37
Prime brute încasate (%) ^{***}	33,6	36,7	-7	31,71	14,33	12,06	14,03

^{*} raport procentual între primele brute încasate și PIB

^{**} Prime brute încasate pe locuitor

^{***} Variația procentuală reală față de anul anterior

Sursa: Prelucrat după raportul Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor (CSA), 31.12.2001, pag. 14 și 16.

Astfel, pe perioada 1995-2001, se constată variația numărului societăților de asigurare de la 43 la 72 societăți de asigurare în anul 2000 și reducându-se la 47 în 2001, ca urmare a autorizării societăților de asigurare de către CSA.

Gradul de penetrare a asigurărilor, calculat ca raport procentual între volumul primelor brute încasate din asigurări directe și PIB (a cărui nivel pe anul 2001 a fost de 1154126,4mld lei) a înregistrat o creștere până la 0,87% în anul 2001, de la 0,4%, cât a fost în anul 1995. Gradul de densitate, care arată nivelul primelor de asigurare ce revin pe locuitor, a fost în anul 2001 de 447 mii lei/locuitor sau de 15,37 USD/locuitor.

Comparativ cu nivelurile înregistrate în țările Uniunii Europene (în anul 1999 s-a înregistrat un nivel de 1806USD/locuitor), gradul de penetrare și densitatea asigurării în scăzută a populației, dar și mentalitatea și educația în domeniu.

Conform datelor furnizate de Comisia de Supraveghere a Asigurărilor în România, primele brute de asigurare încasate de către primele zece societăți de asigurare din România în anul 2001 au fost de 8121 mld lei. Acest lucru relevă gradul de concentrare a pieței asigurărilor, de 81,11% din primele brute totale încasate de pe întreaga piață, restul de 36 de

societăți de asigurare care au desfășurat activitate în anul 2001, încasând numai 18,89% din prime.

Asigurarea, prin funcțiile sale, dobândește și un rol social și unul unic.

Rolul social al asigurărilor.

Asigurarea are ca scop, prin intermediul contribuțiilor vărsate de către asigurați, să plătească indemnizarea, aceluia dintre ei care sunt victimelor evenimentelor nedorite. Deci, este o funcție eminent socială. A garanta veniturile membrilor familiei rămași după dispariția prematură a capului familiei, a oferi mijloacele necesare pentru reconstruirea casei sau cumpărarea unei alte locuințe pentru acela a cărui casă a fost distrusă de un incendiu, a vărsa sume care să compenseze pierderile profesionale aceluia care din cauza unui accident este în imposibilitatea de a munci, a da mijloacele financiare bolnavului sau rănitului pentru a fi îngrijit conform metodelor cele mai eficiente și deci creșterea șanselor acestuia de a se însănătoși, acestea toate sunt obiectivele fundamentale ale asigurărilor.

Un alt aspect social al asigurării este incidența sa în supraviețuirea întreprinderilor. Permițând supraviețuirea întreprinderilor, victime ale unor evenimente nedorite (incendiu, faliment al unui client debitor, răspundere civilă) asigurarea îi salvează pe angajații, precum și locurile de muncă, cu toate implicațiile, și contribuie la restabilirea relațiilor sociale și a celor de muncă.

Rolul economic al asigurărilor

În toate țările, asigurările contribuie la crearea de produs intern brut prin valoarea adăugată adusă de societățile de asigurări. Conform Raportului CSA la 31 decembrie 2001, asigurările au contribuit la crearea PIB cu 0,87%. Asigurările apar și pe piața muncii cu un număr semnificativ de locuri de muncă. Asigurările participă la oferta de împrumut pe piața financiară prin fructificarea rezervelor pe care le constituie sub forma investițiilor lor în depozite bancare, bonuri de tezaur, acțiuni, obligațiuni, acordarea de împrumuturi asiguraților în contul sumelor asigurate la asigurările de viață și sub alte forme de plasament.

Asigurările îndeplinesc și un rol de intermediar între asigurații care dețin resurse temporar disponibile prin plata primelor de asigurare și beneficiarii despăgubirilor sau a sumelor asigurate. Atunci când se efectuează și operații de reasigurare (cedări de prime sau plăți de indemnizații de asigurare în afara țării), societățile de asigurări influențează și balanța de plăți a țării.

Asigurările oferă și garanția investițiilor prin faptul că orice proiect modern de investiție, de dezvoltare necesită participarea asigurărilor, fără garanția cărora antreprenorul, și mai ales bancherul, nu și-ar risca fondurile necesare pentru proiectul respectiv.

În prezent, asigurarea a devenit o ramură a economiei naționale. Procentul de asigurare în PIB poate să ajungă până la 15% și este, în general, cu atât mai ridicat cu cât țara considerată a atins un nivel de dezvoltare economică mai mare.

Pe măsură ce veniturile cresc, oamenii sunt dispuși să sacrifice o parte din veniturile lor disponibile pentru procurarea unor bunuri și servicii care nu sunt de primă necesitate. Printre acestea se numără și asigurările.

Dezvoltarea și îmbunătățirea raportului dintre prime și produsul național brut este rezultatul unor factori obiectivi și subiectivi. Dintre aceștia, factorul cel mai important îl constituie creșterea venitului mediu pe locuitor. Pe măsură ce crește PIB pe locuitor, crește și mărimea primelor de asigurare, și invers.

Rolul asigurărilor în viața economică

În majoritatea țărilor dezvoltate, asigurarea constituie o importantă ramură a economiei. Ele contribuie la creșterea PIB prin valoarea adăugată în societățile de asigurări, în cele de intermediere sau în cele de prestări servicii auxiliare.

Asigurările intervin și pe piața muncii cu o ofertă de locuri de muncă care duce la creșterea productivității muncii în cadrul economiei naționale. De asemenea, asigurările participă cu o ofertă de capital de împrumut pe piața financiară, punând la dispoziția agenților economici, băncilor sau autorităților publice diverse resurse bănești.

Prin asigurări se accelerează și procesul de producție al întreprinderilor: prin indemnizația pe care o acordă asiguraților, companiile de asigurări contribuie la refacerea bunurilor care au suferit pagube.

Asigurătorul este un motor esențial al dezvoltării economice din cel puțin două motive: garanția investițiilor și plasamentul primelor. Orice proiect de investiții și deci de dezvoltare necesită participarea asigurărilor, fără garanția cărora bancherul nu și-ar risca nici o formă capitalurile necesare pentru proiectul respectiv. Asigurătorul încasează prime înainte ca asigurații să fie supuși riscurilor împotriva cărora sunt asigurați. Există un anumit decalaj de construcțiile și mai ales de asigurările de viață, îl fac pe asigurator să-și ia angajamente pe termen lung care necesită constituirea de provizioane.

Fondurile gestionate de către asiguratorii ating în țările cele mai dezvoltate sume foarte importante (3500 mld \$ în SUA). Prin capacitatea lor de investire, asiguratorii joacă un rol motor în economie. În Franța, unde plasamentele sunt în mod tradițional constituie mai ales din obligațiuni, asiguratorii absorb 60% din împrumutul de stat, dar ei joacă un rol important și în tranzacțiile imobiliare.

Asigurările – ramură creatoare de valoare adăugată

Asigurările prezintă importanță pentru economia unei țări, deoarece participă la procesul de creare de valoare adăugată. De la un an la altul, valoarea adăugată în ramura asigurării înregistrează, după caz, creșteri sau scăderi. În general, valoarea adăugată în activitatea de asigurare are o dinamică mai alertă decât PIB.

În cadrul ramurii asigurări sunt cuprinse companiile de asigurare, agenții și curtierii de asigurare, alte servicii auxiliare, consiliile asiguraților și organizațiilor de expertiză, precum și casele de pensii independente. Dintre elementele care alcătuiesc primele de asigurare doar o parte din acestea sunt incluse în producția brută a ramurii de asigurări, respectiv cele privind remunerarea activităților serviciului considerat.

În cazul asigurării de bunuri, remunerația activității de asigurare reprezintă diferența dintre primele încasate și indemnizațiile plătite. În cazul asigurării de viață, remunerația aferentă acestei activități este egală cu diferența dintre primele încasate și indemnizațiile plătite, plus soldul net al rezervelor tehnice, minus dobânzile aferente acestor rezerve. Rezervele de asigurare propriu-zise, rezerve pentru acoperirea riscului asigurat, precum și sumele reprezentând economii la asigurarea de viață, constituie rezervele tehnice.

Remunerația activității desfășurate de casele de pensii este egală cu cheltuiala de gestiune care cuprinde și consumul intermediar al caselor respective, salarii plătite și amortizarea capitalului fix. Prin consum intermediar se înțeleg dările, materialul de birou, furniturile, cheltuielile de telecomunicații, diurne și deplasare, întreținere, încălzire, iluminat, cheltuielile legate de reparații. Dacă din producția brută se deduce consumul intermediar se obține valoarea brută a ramurii respective. Valoarea adăugată înregistrează fluctuații în decursul anilor în funcție de conjunctura economică și de sinistrele produse.

Asigurarea ca ramură creatoare de noi locuri de muncă

Asigurările apar pe piața muncii, oferind locuri de muncă unui număr însemnat de persoane. Acest lucru determină, în același timp, și o creștere a productivității muncii exprimată ca valoare adăugată brută care revine unei persoane ocupate în această ramură.

Asigurarea – ramură participantă la oferta de capital de împrumut pe piața financiară

Pentru a face față obligațiilor față de asigurați, societățile de asigurare au obligația să-și constituie, după caz, rezerve de prime, la asigurările de viață, și rezerve de prime și de daune, la asigurările de bunuri și de răspundere civilă.

Rezervele de prime la asigurările de viață prezintă următoarele caracteristici:

- se constituie în mod treptat, pe măsura încasării primelor de la asigurați;
- plățile pentru care se constituie rezervele sunt exigibile la termene îndepărtate;
- în intervalul de timp cât se află la dispoziția asiguratorului, rezervele respective ating dimensiuni importante și sunt folosite ca resurse proprii.

Fructificarea rezervelor de prime și de daune, constituite la dispoziția societăților de asigurare, se face prin plasarea acestora în acțiuni și obligațiuni sau participații la societăți comerciale, bonuri de tezaur, depuneri pe termen la bănci. Fiecare societate își plasează aceste rezerve în funcție de natura lor, de posibilitățile nete de fructificare de pe piața financiară, precum și în funcție de prevederile legale privind nivelul lichidităților ce trebuie asigurate și proporțiile investițiilor în diverse tipuri de active.

Societățile de asigurare îndeplinesc și un rol de intermediar între asigurații care dețin resurse temporar disponibile și persoanele fizice și juridice care solicită aceste resurse. Importanța rolului financiar jucat de aceste societăți se desprinde și din procesul de intermediere financiară nemonetară la care acestea participă cu efecte pozitive asupra stabilității monedei naționale. Astfel, resursele bănești atrase în acest mod în cadrul circuitului economic sunt orientate către creșterea capitalului productiv al societăților comerciale sau spre exercitarea deficitului bugetar.

Există și o situație în care plasamentele societăților de asigurare au un caracter monetar. Este cazul împrumuturilor acordate pe baza polițelor de asigurare pe viață. În astfel de condiții crește masa monetară, dar nesemnificativ. Această creștere a masei monetare este egală cu sumele acordate de societate asiguraților și este ținută sub control.

Impactul activității de asigurare asupra vieții sociale

Asigurarea are ca scop să plătească, prin intermediul contribuțiilor vărsate de către asigurați, indemnizații acelor dintre ei care sunt victimele unor evenimente nedorite. A garanta veniturile văduvelor și orfanilor după dispariția prematură a capului familiei, a oferi mijloacele necesare pentru construirea casei sau cumpărarea unei alte case pentru persoanele care au avut de suferit de pe urma unui incendiu, a da mijloacele financiare necesare bolnavului sau rănitului pentru a fi îngrijit conform metodelor cele mai eficiente și deci de a crește șansele acestuia de a se însănătoși, acestea sunt obiectivele fundamentale ale asigurării.

Un alt aspect al rolului social al asigurării este incidența sa în supraviețuirea întreprinderilor. Permițând supraviețuirea întreprinderilor, victime ale unor evenimente nedorite (incendiu, faliment al unui client debitor), asigurarea îi salvează pe angajați, precum și locurile lor de muncă și contribuie la stabilirea relațiilor sociale și a celor de muncă.

Asigurarea – mijloc de reluare a activității economice

Când o persoană fizică sau juridică se hotărăște să încheie o asigurare este conștientă de faptul că un anumit fenomen sau complex de fenomene îi amenință viața, integritatea corporală și producerea acestuia i-ar provoca prejudicii importante. Deși nu are posibilitatea să împiedice producerea fenomenului considerat, persoana în cauză are posibilitatea să se pună la adăpost de consecințele acestuia. În acest scop va încheia o asigurare. Prin încheierea Asigurărilor pe domenii de activitate în 2000

Prime încasate din activități de asigurare	Total, din care	Cedate în reasigurare	Rezerve de prime	Prime încasate din reasigurări	Total fond de rezerve de daune	Daune plătite în cursul anului	Comisioane plătite pentru reasigurări acceptate
Asigurări de viață	1066585	12756	1883028	-	-	83437	-
Asigurări de persoane	311633	65292	51210	3751	35006	71824	134
Autovehicule	1932385	340080	459693	2495	420369	1131393	667
Maritime și de transport	209267	84303	20704	192	46172	34087	263
Aviație	101482	96015	15	-	34545	29699	117
Incendiu și alte pagube de bunuri	842044	460291	197282	32850	96869	125886	2011
Răspundere civilă	439418	122406	61643	4785	252742	92707	241
Credite și garanții	243996	25861	97729	626	33357	175368	462

Pierderi financiare	69203	35401	16395	-	4609	11020	78
Agricole	57916	19288	8407	-	27246	18534	-
Răspundere civilă obligatorie	1464944	112114	61025	-	384182	715834	-

Sursa: anuarul statistic, anul 2000, pag. 550

asigurării, persoana fizică sau juridică amenințată convine cu o societate specializată, ca în schimbul unei sume de bani (primă de asigurare) aceasta din urmă să preia asupra sa consecințele producerii acestui fenomen. Pentru un angajat economic, prima de asigurare plătită devine un cost de producție, iar pentru o persoană fizică, o cheltuială precisă în bugetul său de familie.

Pagubele provocate de sinistre se repartizează prin intermediul asigurării pe toți asigurații. Provoacă resursele financiare necesare refacerii bunurilor afectate de sinistru, asigurarea face posibilă reluarea într-un termen cât mai scurt a procesului de producție întrerupt. În ceea ce privește persoanele fizice, asigurarea le ajută să-și înlocuiască bunurile distruse.

1.2 Principalele caracteristici ale investițiilor în România

Activitatea de investiții reprezintă o activitate esențială pentru orice tip de economie, cu atât mai mult pentru o economie aflată în plin proces de transformare și de racordare la cerințele actuale.

O primă caracterizare a activității investiționale privește atât elemente de natură economică, dar și juridică (conform lui J. Masse) și cuprinde patru elemente obligatorii, esențiale pentru identificarea unei investiții, și anume:

- ❖ subiectul investiției, reprezentat de cel care investește (persoană fizică sau juridică, publică sau privată, persoane individuale sau în asocieri);
- ❖ obiectul investiției, reprezentat de activele reale sau financiare realizate în urma activității investiționale;
- ❖ efortul, care reprezintă costul sau cheltuiala certă, actuală, efort necesar pentru obținerea obiectului de investiții;
- ❖ efectele, care pot fi economico-financiare, valorice sau sociale, politice ecologice etc., care se așteaptă a se obține în viitorul mai apropiat sau mai îndepărtat.

Teoria economică actuală mai pune în evidență și alte patru aspecte legate de definirea activității investițiilor.

a) Investițiile sunt opusul consumului imediat, necesitând existența unor resurse obținute pe seama unor procese anterioare de economisire și acumulare și realizate de investitorul respectiv sau de către alte persoane fizice sau juridice.

b) Relația investiții – timp arată că investițiile sunt cheltuieli de sume bănești la un moment inițial pentru a se obține efecte ulterioare, în timp.

c) Un al treilea aspect se referă la caracterul dual investițiilor, deoarece trebuie avute în vedere, simultan, două sensuri care se corelează permanent:

- sensul valoric, adică investiția este o cheltuială bănească, reprezentând o resursă financiară avansată și consumată în prezent, pentru a obține efecte viitoare;
- sensul fizic, adică investiția este o activitate concretă, în care sunt angrenate mijloacele materiale și tehnice, precum și oamenii cu cunoștințele lor manageriale, cu abilitățile și interesele lor.

Necorelarea celor două aspecte face, practic, nerealizabilă o investiție sau îi reduce drastic eficiența, așa cum s-a dovedit de multe ori în experiența omeniirii. Astfel spus, fie nu sunt bani, chiar dacă există posibilități tehnice voința unanimă pentru un proiect de investiție sau, invers, sunt bani, dar nu este posibilă realizarea unei investiții din punct de vedere al

procurii unor materiale sau dotări, din punct de vedere al calificării umane, al nivelului organizatoric sau chiar din motive de cultură, interese politice și tradiție locală.

d) În al patrulea rând, investițiile sunt determinate în economia actuală de existența și de funcționarea celor două piețe:

- piața reală, pe care există active reale, realizate prin investiții în active reale (directe), cele mai importante fiind investițiile economice din domeniul economic, deoarece ele sunt, în fapt, singurele creatoare de bogăție reală;

- piața financiară (sau fictivă), pe care există active financiare, obținute prin plasamente sau investiții financiare (investiții de portofoliu), care, de fapt, atrag și plasează resursele economisite sau cumulate în economia reală.

Activitățile investiționale în economiile moderne se caracterizează prin trăsături clasice și trăsături moderne, și anume:

A. Trăsături clasice:

- sacrificarea unor resurse certe, prezente, în defavoarea consumului imediat;
- durata relativ mare între momentul efectuării cheltuielilor, momentul obținerii de efecte și momentul care reprezintă sfârșitul efectelor investiționale;
- riscurile și incertitudinea, care afectează, deopotrivă, eforturile și efectele unui proiect de investiții;
- ireversibilitatea totală sau parțială a unei investiții în curs de realizare sau deja finalizată, dacă s-a luat o decizie greșită, ceea ce conduce la pierderi totale sau parțiale.

B. Trăsături moderne

- investițiile devin o alocare permanentă de capitaluri pentru achiziția de active reale sau financiare, datorită dinamismului economic actual, fiind necesară crearea și gestionarea unui portofoliu de investiții;
- reducerea considerabilă a orizontului de timp legat de realizarea și exploatarea unei investiții, astfel că, astăzi, proiectele de investiții, întreprinderile, afacerile, portofoliile de investiții financiare se nasc și durează mult mai puțin timp, din cauza mobilităților extraordinare înregistrate ca urmare a progreselor tehnice, economice, sociale, organizatorice etc.,
- caracterul de reversibilitate, manifestat prin mobilitatea deosebită a raportului investiții reale – plasamente financiare și a raportului investiții - dezinvestiții, care se realizează la granița dintre piața reală și cea fictivă.

Într-o economie de piață există și un proces invers procesului inițial al investițiilor, adică **dezinvestirea**.

Dezinvestirea este o activitate prin care se transformă o serie de active reale sau financiare în lichidități, pentru a fi replasate în alte proiecte de investiții reale sau pentru efectuarea unor altor genuri de tranzacții financiare.

Factorii care determină dezinvestiția pot fi de natură tehnică, economică financiară, managerială, politică, conjuncturală sau de durată.

Dezinvestiția se deosebește radical fa de lichidarea prin sistarea fortuită, temporară sau definitivă, deoarece, la fel ca și investiția, decizia se hotărăște și ia pe baza unor analize și calcule prealabile, ca o alternativă la situația inițială. Deci, un investitor are pregătită alternativa de ieși dintr-o afacere în orice moment.

În concluzie, sintetic, procesele investiționale, de exploatare a unei investiții și de dezinvestire se pot prezenta în Fig. Nr. 1.1

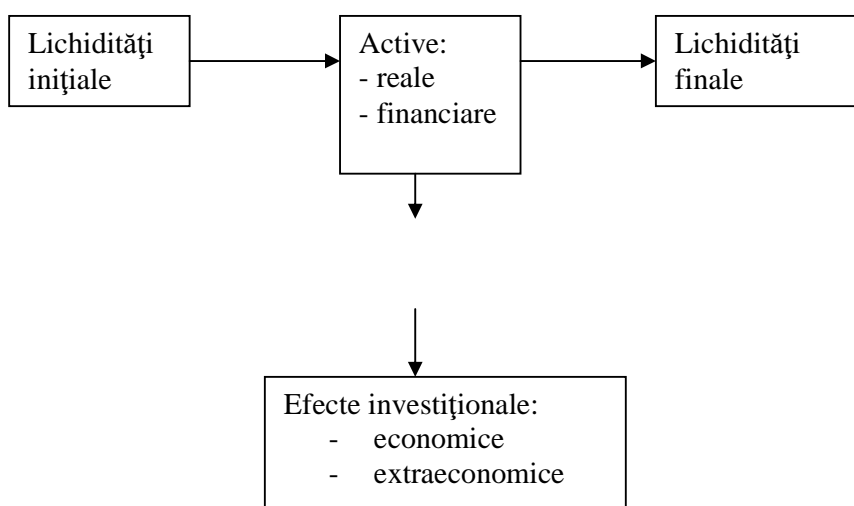

Fig. Nr. 1 Procesele de investiții, de exploatare și de dezinvestire.

Clasificarea investițiilor din diverse unghiuri de vedere prezintă o importanță teoretică și practică în stabilirea unor modalități de eficientizare a proiectelor de investiții în active reale și de optimizare a portofoliului de investiții financiare, precum și a întregii activități la nivel macro și microeconomic.

În teoria economică există foarte multe criterii de clasificare, dar câteva sunt recunoscute ca esențiale și sunt larg utilizate de economiști.

a. După obiectul investiției, în economia de piață există două mari categorii de investiții, și anume:

- investiții în active reale;
- investiții financiare.

b. După implicarea investitorilor în managementul activelor realizate prin investiții, există:

- investiții directe;
- investiții de portofoliu.

c. După modul de administrare, există:

- investiții neintermediate;
- investiții administrate.

d. După structura cheltuielilor de investiții, există:

- investiții tehnice (sau pentru capital tehnic), în utilaje, construcții, tehnologii, lucrări geologice legate de un anumit obiect de investiții;
- investiții în resursele umane (în pregătirea personalului);
- investiții sociale, în dotări sociale interne (cantine, cluburi, etc.) sau externe (sponsorizarea unor instituții școlare, instituții de artă, de cultură, etc.);
- investiții comerciale (de cunoaștere și pătrundere pe anumite piețe de desfacere);
- investiții în cercetarea științifică proprie;
- plasamente financiare.

e. După felul lucrărilor de investiții, există:

- investiții în obiective noi;
- investiții de restructurare (pentru modernizarea, reutilarea, reconstrucția sau dezvoltarea obiectivelor deja existente).

f. După gradul de independență a proiectelor de investiții, există:

- cheltuieli pentru proiecte de investiții exclusive, care presupun alegerea în exclusivitate a unui anumit proiect, celelalte fiind considerate diametral opuse și fiind respinse;
- cheltuieli pentru proiecte de investiții independente, care presupun atacarea mai multor proiecte ce nu au legătură unul cu altul și nu se influențează pe perioada realizării sau exploatării;
- cheltuieli pentru proiecte de investiții dependente sau conexe, care depind unele de altele, prin realizarea lor în aval sau în amonte.

Din punctul de vedere al relației cu obiectivul de investiții realizat, există trei categorii de cheltuieli de investiții, și anume:

- investiția directă (sau de bază);
- investiția de infrastructură (sau colaterală);
- investiția conexă.

Investiția directă (de bază) cuprinde totalitatea cheltuielilor prevăzute în documentația întocmită de un anumit agent economic în vederea realizării nemijlocite a unor obiective de investiții noi, înlocuirea, modernizarea sau dezvoltarea unor întreprinderi deja existente în diferite ramuri ale economiei.

Investiția de infrastructură (colaterală) cuprinde cheltuielile pentru efectuarea unor lucrări legate teritorial și funcțional de o anumită investiție directă și se referă concret la: construirea sau racordarea la conducte pentru alimentarea cu apă, gaze, canalizare, energie termică, linii de transport a energiei electrice, rețele de telecomunicații, inclusiv racordurile la rețelele publice, căi și drumuri de acces etc., necesare punerii în funcțiune și exploatării mijloacelor fixe create prin investiția directă.

Investiția conexă reprezintă cheltuielile de investiții necesare a se efectua în alte ramuri sau domenii pentru a se putea pune la dispoziția investiției directe de utilaje, materii prime, combustibil, energie, căi de comunicații, dotări social – culturale, etc.

De exemplu, realizarea unei centrale termice (ca investiție directă) impune racordurile la diversele rețele publice, căi și drumuri de acces, ca investiții de infrastructură, dar și relații cu furnizorii de cărbune, deci trebuie realizate obligatoriu și investiții conexe în societățile miniere. *Investițiile conexe nu includ în valoarea totală a obiectivului rezultat din investiția directă, deoarece ele reprezintă investiții directe în domeniul în care se realizează, dar ele trebuie luate serios în considerare.*

g. După forma juridică a proprietății beneficiarilor de investiții există două tipuri importante de investiții:

- investiții publice, prezente în toate țările în diferite domenii;
- investiții private, care sunt considerate ca fiind rezultatul cel mai pur al raportului cerere – ofertă de investiții în economia de piață.

Primele trei clasificări sunt cele mai importante pentru economia modernă și prezintă unele controverse.

A) Investiții în active reale și investiții financiare

Pornind de la ideea că cheltuielile de investiții se materializează în anumite tipuri de active, contabilitatea evidențiază trei categorii de imobilizări: **imobilizări corporale, imobilizări necorporale, imobilizări financiare.**

Prima mare opțiune a investitorilor este alegerea între două decizii:

- fie obținerea unor active reale (teren, utilaje, instalații, etc.), din diferite ramuri productive sau neproductive (industrie, agricultură, transport, comerț, servicii, etc.);
- fie pentru plasarea banilor în diferite titluri de valoare sau tranzacții financiare.

Investiții în active reale constau în transformarea unor lichidități în diverse active imobilizate ca active corporale sau necorporale (la carte se pot adăuga și unele active circulante). Din punct de vedere contabil, pe durata realizării investiției, cheltuielile de investiții sunt **imobilizări în curs** (corporale și necorporale), iar după finalizarea lucrărilor, ele sunt înregistrate contabil ca **imobilizări corporale, necorporale, active circulante**.

Cele mai importante investiții în active reale sunt cele în domeniile productive, numite **investiții economice**, deoarece ele asigură obținerea de valoare nouă și contribuie la creșterea produsului intern brut. Conform teoriei economice, investițiile economice sunt definite sub trei aspecte, și anume: definiție contabilă, definiție economică și definiție financiară.

- I. Definiția contabilă consideră investițiile ca fiind acele achiziții de active corporale, necorporale sau financiare, neconsumabile în decursul unui exercițiu contabil, deci sunt acele cheltuieli cu efecte durabile, înregistrate cu excitate în contabilitate. Practic, aceste cheltuieli se determină pe baza devizului general.
- II. Definiția economică necesită caracterizarea efortului și efectele investiționale sub influența managementului și mecanismelor economiei de piață, prin luarea în calcul a mai multor aspecte, cum ar fi: dimensionarea și amplasarea optimă, riscurile investiționale, relații cu piețele de aprovizionare sau de desfacere, concurența, managementul, etc.
- III. Definiția financiară privește investiția sub forma unor fluxuri de ieșiri și de intrări bănești, pe toată durata de realizare și de exploatare a investiției, luând în considerare resursele de finanțare, costul lor, influența factorului timp prin tehnica de actualizare, evoluțiile de piață financiară.

Cele trei definiții ale investițiilor pot fi exemplificate astfel: un investitor poate realiza un minihotel, care din punct de vedere contabil a costat 5 miliarde de lei în anul 2002, dar **aspectele economice** (decizia de amplasare, managementul activităților turistice, etc.) sau **aspectele de natură financiară** (modul de finanțare, cota pe piața bursieră a acțiunilor din domeniul hotelier, etc.), pot conduce la dublarea sau, dimpotrivă, la devalorizare foarte accentuată a valorii de piață a minihotelului respectiv.

Alături de investițiile economice, desigur că sunt importante și investițiile în domeniul neproductiv (învățământ, sănătate, cultură, etc.).

Decizia de a face o investiție în active reale este prezentată sub forma unui proiect de investiții analizat prin prisma celor trei definiții. Potrivit concepției organismelor financiare internaționale, **prin proiect de investiții se înțelege o activitate cu un moment de începere și**

un moment de încheiere, între aceste momente realizându-se o serie de fluxuri de ieșiri și intrări și care, din punct de vedere economico – financiar, sunt cheltuieli și venituri.

Investiții financiare

Din punct de vedere contabil, există și investiții care se materializează în mobilizări financiare, care se evidențiază în contul cu același nume și care cuprinde atât diverse titluri sau hârtii de valoare, care pot fi considerate investiții financiare, cât și alte elemente legate de aceste imobilizări (creanțe, dobânzi, vărsăminte).

Investițiile financiare sau plasamentele financiare se materializează în o serie de hârtii de valoare sau alte produse specifice pieței financiare.

Teoria economică *face distincție între investițiile în active reale* (mai ales ca investiții economice) și *plasamentele financiare*, deoarece, dacă investiția economică este implicată în producerea de active reale și de bogăție reală, *plasamentul reprezintă doar o operație de finanțare (directă sau indirectă) a unei investiții, iar această operație de finanțare nu poate fi considerată prin ea însăși o creație de bogăție, ci, de fapt, influențează redistribuirea bogățiilor create prin investițiile materializate în active reale.*

La nivelul un agent economic sau al unei persoane fizice, plasamentele financiare sunt generatoare de venituri suplimentare și de bogăție, dar sursa lor se află în efectele ce se obțin prin investițiile economice, materializate în active reale, producătoare de bunuri și servicii, care contribuie la sporirea valorii noi adăugate.

Rolul plasamentelor financiare este vital în economia de piață, deoarece *investițiile financiare asigură retragerea de resurse de finanțare, plasarea acestor resurse și supravegherea pieței reale pentru utilizarea cât mai eficientă a plasamentelor.*

Concret, investițiile financiare creează activele financiare pe cele două mari piețe din România: *piața de capital și piața monetară*, pe care există titluri de valoare cu caracter negociabil sau nenegociabil, alte instrumente financiare sau tranzacții. Concret, prin investiții financiare se creează:

- a) Active de capital, care pot fi active de capital clasice – obligațiuni și acțiuni – sau alte genuri de active financiare cum sunt: plasamente în societăți de investiții, inclusiv în fonduri mutuale; plasamente în instituții de economii și construcții de locuințe (piața ipotecară) sau în instituții de asigurări, precum și în instrumente financiare moderne: contracte futures, options, alte produse derivate.
- b) Active monetare sau pe piața valutară, care sunt acele active rezultate din plasamente pe termen scurt, până la un an (depozite bancare, certificate de depozit, tranzacții cu

produse derivate), specific acestora fiind gradul ridicat de lichiditate, deci cu posibilitatea transformării operative și pe o bază de continuitate în fonduri bănești.

B) Investiții directe și investiții de portofoliu

În accepțiunea organismelor financiare internaționale (FMI, OCDE), **definirea investițiilor directe** are la bază două criterii:

- existența unei relații de parteneriat pe termen lung între investitorul direct și întreprinderea sau societatea în care s-a investit;
- exercitarea unei influențe asupra managementului unității respective într-un grad semnificativ.

Spre deosebire de investițiile directe, investițiile de portofoliu sunt acele investiții efectuate prin dobândirea de valori mobiliare pe piețele de capital organizate și reglementate, dar care nu permit participarea nemijlocită la administrarea unei societăți comerciale.

În legătură cu această clasificare a investițiilor trebuie subliniate două aspecte importante, și anume:

- a) există o serie de controverse legate de investițiile financiare, care sunt generate de dificultatea de a face o demarcație clară între participații și plasamente, dat fiind faptul că anumite acțiuni pot fi achiziționate inițial ca participații, pentru a fi păstrate într-un portofoliu pe termen lung, dar oricând ele pot fi tranzacționate pe piața bursieră. Apare astfel o problemă, deoarece aceleași tipuri de titluri pot fi considerate investiții directe, dar ele pot fi regândite și ca investiții de portofoliu.
- b) În accepțiunea investitorilor străini, investițiile directe sunt avute în vedere nu ca simple active corporale sau necorporale, ci, de fapt, *investițiile directe sunt tot timpul transpuse pe planul pieței financiare*, ca investiții materializate în titluri financiare. Astfel, definirea investițiilor străine directe are în vedere activele diferite ale unei întreprinderi, dar aceste investiții sunt privite ca reprezentând 10% sau mai mult din totalul acțiunilor ordinare sau reprezintă un anumit drept vot sau un alt echivalent.

C) Investiții directe (neintermediate) și investiții administrate

Investițiile mai pot fi considerate și după modul de implicare a investitorilor în luarea deciziei investiționale, și anume:

- în cazul investițiilor *directe*, investitorul hotărăște în mod direct, fără a recurge la intermediari, în ce active își investește disponibilitățile (la ce bănci constituie depozite, pe ce durată, ce tipuri de acțiuni și obligațiuni cumpără, dacă constituie un portofoliu de investiții și în ce structură, etc.);

- în cazul investițiilor *administrate*, apar diverse forme de intermediere, care folosesc diverse modalități de atragere a unor sume de bani de la mai mulți investitori, iar strategia de plasare a acestor sume este elaborată de specialiști ai piețelor financiare (care acționează în piața primară sau secundară, fiind instituții bancare sau nebancare).

Ca o concluzie, în economiile actuale sunt la fel de importante atât investițiile în activele reale cât și investițiile financiare prin prisma următoarelor considerente:

- Activele materializate în active reale creează bogăție, dar condițiile de finanțare influențează în mod covârșitor, comportamentul investițional, nivelul, structura și eficiența diverselor active corporale.
- Investițiile în economia contemporană nu mai sunt strict legate de un plasament stabil de capital într-un bun material sau într-un titlu de valoare, ci există tendința spre un dinamism și spre o mare reversibilitate între fluxurile reale și cele monetar – financiare, fiind necesară crearea unui portofoliu de investiții, gestionat în concordanță cu dinamismul și logistica lumii actuale.

D) Investiții în active reale și investițiile financiare în statistica României

- După datele din Anuarul statistic al României, investițiile reprezintă cheltuielile efectuate pentru lucrări de construcții, de instalații și de montaj, pentru achiziționarea de utilaje, mijloace de transport, alte cheltuieli destinate realizării de noi mijloace fixe, pentru dezvoltarea, modernizarea și reconstrucția celor existente, precum și valoarea serviciilor legate de transferul de proprietate al mijloacelor fixe și al terenurilor (taxe notariale, comisioane, cheltuieli de transport, etc.). Concret, există patru categorii de cheltuieli pentru investiții: construcții – montaj, utilaje, lucrări geologice, alte cheltuieli. Această clasificare reflectă **investițiile materializate în active reale**.
- După posturile balanței de plăți a României, există următoarele categorii de investiții evidențiate în contul de capital: investiții directe, investiții de portofoliu, împrumuturi externe, asistență sau donații externe sau alte forme de atragere de capital. De asemenea, există date privind tranzacțiile la bursele de valori mobiliare sau de produse derivate (BVB, BMB, BMFMS), la RASDAQ, la cele 5 SIF-uri, în societățile de asigurări, fonduri mutuale sau diverse depozite și tranzacții pe piața monetară și valutară. Aceste date reflectă tipuri de **investiții financiare**.

CAPITOLUL II

STUDIU DE CAZ PRIVIND FINANȚAREA

2.1 Prezentarea societății

2.2 Proiectul de investiții

În general, reamenajarea unui obiectiv deja existent, potrivit concepției BIRD, cuprinde următoarele elemente: modernizarea, reutilarea, reconstrucția și dezvoltarea unității existente.

a) Modernizarea este indicată pentru unitățile economice care au un grad de uzură fizică și morală la un nivel redus, deci starea tehnică este destul de performantă, dar necesită unele mici modificări. Cheltuielile de investiții sunt relativ reduse, riscurile legate de modernizare sunt și ele reduse deoarece nu este afectat profitul unității, nu necesită întreruperi de activitate pe perioade mari. Efectele modernizării nu sunt nici ele radicale, dar pot contribui la întărirea poziției economico-financiare a unității și contribuie la creșterea rentabilității.

b) Reutilarea sau reînnoirea tehnologică se aplică în unități care au un grad de uzură fizică și morală mai mare. Această modalitate contribuie la înlăturarea uzurii prin înlocuirea parțială sau totală a unor utilaje, linii tehnologice sau tehnologii cu altele mai moderne. Reutilarea necesită resurse de investiții mult mai mari și comportă riscuri mai mari, legate de perioadele mai lungi de întrerupere pentru înlocuire, astfel că se pot pierde unele relații cu furnizorii sau cu clienții, pot apărea situații conjuncturale nefavorabile în mediul economic. Reutilarea are efecte mult mai mari decât modernizarea, atât în ceea ce privește nivelul tehnic al unității, cât și performanțele economice.

c) Reconstrucția reprezintă o afacere de mari proporții atât ale construcțiilor, cât și a dotărilor tehnice, mergând până la schimbarea profilului vechii unități. Durata mare pentru realizarea investiției, valoarea investițiilor și riscurile care o însoțesc aseamănă cu cele specifice unei investiții într-un obiectiv nou. Reconstrucția se deosebește de realizarea unui obiectiv nou prin faptul că la reconstrucția unei unități existente se păstrează o serie de utilități și investiții de infrastructură și se pot păstra vechile relații cu piețele de aprovizionare și de desfacere, profitând de renumele sau mărcile impuse de vechea unitate. Efectele reconstrucției sunt însemnate pe toate planurile: tehnic, economic, financiar, bursier.

d) Dezvoltarea se recomandă doar acelor unități aflate în ascensiune, cu dotare tehnică neafectată de uzura fizică sau morală, cu o poziție financiară solidă.

Investițiile de dezvoltare pot fi orientate pe două direcții principale:

- creșterea capacității de protecție existente, de exemplu dublarea lor, pentru a produce aceleași sortimente de produse sau servicii;
- realizarea de capacități noi în domenii noi prin care să fie diversificată activitatea vechii unități prin realizarea de produse sau servicii noi.

Dezvoltarea necesită resurse de investiții foarte mari, are riscuri asemănătoare unor investiții în obiective noi, dar are avantajele și efectele unor obiective noi, folosind marca și renumele vechii unități.

2.3 Elemente de asigurări în activitatea de investiții

CAPITOLUL III

IMPLICAREA ACTIVITĂȚII DE ASIGURATOR ÎN ÎMBUNĂTĂȚIREA ACTIVITĂȚII DE INVESTIȚII

Nevoia de protecție a oamenilor a exista întotdeauna, întru-cât, în decursul vieții, se acumulează o serie de bunuri, de valori, care pot dispărea într-o clipă în urma unui furt, a unui incendiu, sau a unui cutremur. Pe de altă parte, integritatea fizică, sănătatea, capacitatea de muncă pot fi și ele afectate, putând duce la imposibilitatea desfășurării unei activități în scopul obținerii unui venit.

Cu toate acestea, există grade diferite de dezvoltare a asigurărilor de la o țară la alta, nivelul de dezvoltare economică a țării fiind un factor important de extindere a asigurărilor. În țările dezvoltate, asigurările reprezintă o parte a tradiției și educației.

Alături de lipsa de informare și mentalitate, se adaugă și un factor obiectiv, și anume lipsa resurselor financiare, care să fie orientate spre economisirea în domeniul asigurărilor sau spre protecție.

Este necesar ca oamenii să cunoască evenimentele generatoare de pagube, pentru ale preveni sau a se pune la adăpost. Aceste cauze care produc pagube se pot grupa în două mari categorii:

- ✓ Cauze independente de voința oamenilor, care au un caracter obiectiv cum sunt forțele naturii care nu pot fi controlate de om (cutremure, uragane, incendii, trăsnete, furtună, grindină, deces, etc.);
- ✓ Cauze legate de comportamentul oamenilor care au un caracter subiectiv cum ar fi comportamente (neglijența, imprudența, etc.) care conduc la accidente, invaliditate, incendii, intoxicații.

În cazul asigurării de bunuri reprezintă valoarea pecuniară a bunului expusă pierderii sau valoarea patrimonială ce poate fi pierdută ca urmare a producerii riscului asigurat.

Condiția esențială ca asiguratul să fie purtătorul interesului asigurabil este să existe o relație directă recunoscută legal cu obiectul asigurării, adică asiguratul să aibă de suferit în urma producerii riscului asigurat.

Cu alte cuvinte, în asigurarea de bunuri, interesul asigurabil decurge din statutul de proprietar al persoanei care dorește să asigure, cum este, de exemplu, cazul proprietarului, care dorește să-și asigure casa.

Datele statistice evidențiază pagubele imense pe care le pot provoca calamitățile naturale (furtună, uragan, cutremur de pământ, ploaie torențială, trăsnet, incendiu, grindină, inundație, etc.).

În totalul accidentelor la care sunt supuși oamenii, accidentele de circulație și de muncă au ponderea cea mai mare.

În concluzie, pericolele la care sunt supuși oamenii și bunurile numeroase și variate și demonstrează necesitatea și importanța activității de asigurare. În țara noastră ponderea cea mai mare, în domeniul asigurărilor o dețin asigurările de viață.

Primele brute încasate în România, de către primele 10 societăți de asigurare în cadrul asigurărilor de viață la 31.12.2001

Miliarde lei

tabel

Nr. Crt.	Societăți de asigurare	Valoare	Cota de piață În anul	Cota de piață în 2000 (%)
1.	ING NEDERLANDEN	1088	51,47	56,45
2.	ASIROM	362	17,10	21,83
3.	AIG LIFE	191	9,04	4,45
4.	LUKOIL-ASITO	130	6,17	0,93
5.	UNITA	75	3,55	5,27
6.	SARA MERKUR	69	3,28	6,37
7.	COMMERCIAL UNION	48	2,27	0,18
8.	INTERAMERICAN	41	1,96	0,88
9.	ASIBAN	36	1,73	1,57
10.	GRAWE	18	0,83	0,06
	TOTAL	2060	97,4	97,99

Sursa: Raportul CSA privind activitatea desfășurată și evoluția pieței de asigurări în anul 2001, pag. 18.

ING NEDERLANDEN rămâne liderul asigurărilor de viață cu 51,47 % cotă de piață. Primele trei societăți de asigurare (ING NEDERLANDEN, ASIROM ȘI AIG LIFE) dețin împreună o cotă de 77,61% din piață.

În cadrul asigurărilor generale, în ce privește același criteriu al primelor brute încasate la 31.12.2001, pe primul loc se situează ASIROM, urmată de ALLIANZ ȚIRIAC și OMNIASIG, situație prezentă.

Primele brute încasate în România, de către primele 10 societăți de asigurare în cadrul asigurărilor de viață la 31.12.2001

Miliarde lei

tabel

Nr. Crt.	Societăți de asigurare	Valoare	Cota de piață în 2001 (%)	Cota de piață în 2000 (%)
1.	ASIROM	1910	24,19	26,15
2.	ALLIANZ ȚIRIAC	1352	17,12	11,98
3.	OMNIASIG	1049	13,28	12,998
4.	ASTRA	556	7,03	9,02
5.	ARDAF	478	6,05	6,28
6.	GRUP AS	321	4,07	3,98
7.	GENERALI	318	4,03	2,79
8.	ASIBAN	307	3,89	3,02
9.	UNITA	244	3,09	2,72

10.	AIG	190	2,4	2,58
	TOTAL	6725	85,15	81,73

Sursa: Raportul CSA privind activitatea desfășurată și evoluția pieței de asigurări în anul 2001, pag. 19.

Se observă că, 85,15% din încasările realizate în domeniul asigurărilor generale au fost aduse de numai zece societăți de asigurare. De asemenea, mai mult de jumătate (54,59)% din primele brute încasate a fost realizată de primele trei societăți de asigurare.

Explicația evoluției activității de asigurare din România are la bază condițiile economice nefavorabile, rata înaltă a inflației, deprecierea monedei naționale, fiscalitatea excesivă și scăderea puterii de cumpărare a populației. Alături de aceste neajunsuri generale, se alătură și cele specifice domeniului asigurărilor, precum cadrul legislativ și instituțional neperfectat pe deplin.

Prime brute în România pe total asigurări la 31.12.2001

Miliarde lei

Nr. Crt.	Societăți de asigurare	Valoare	Cote de piață în 2001 (%)	Cotă de piață în 2000 (%)
1.	ASIROM	2272	22,69	25,78
2.	ALLIANZ ȚIRIAC	1357	13,55	10,08
3.	ING NEDERLANDEN	1089	10,87	8,93
4.	OMNIASIG	1049	10,48	10,64
5.	ASTRA	558	5,58	7,59
6.	ARDAF	483	4,82	5,33
7.	ASIBAN	344	3,43	2,79
8.	GENERALI	330	3,30	2,52

9.	GRUP AS	321	3,21	3,35
10.	UNITA	319	3,18	3,12
	TOTAL	8121	81,11	80,13

Sursa: raportul CSA privind activitatea desfășurată și evoluția pieței de asigurări în anul 2001, pag. 17

Veniturile din primele brute încasate pentru asigurările de viață înregistrează o valoare de 94.372/locuitor sau 3,25 USD/locuitor la cursul mediu de schimb al anului 2001. Nivelul primelor brute încasate de primele zece societăți de asigurare la finele anului 2001.

Produsele clasice ale asigurărilor de viață în țara noastră au avut ca scop de protecție: acoperirea riscului de deces, dacă decesul survine în perioada de valabilitate a contractului de asigurare, cazul asigurărilor de viață pe durata determinată sau acoperirea riscului de deces pe o durată nedeterminată, iar apoi, la acestea se adaugă și o componentă de economisire: acordarea sumei asigurate dacă asiguratul este în viață peste un anumit număr de ani – până la expirarea valabilității contractului de asigurare.

Produsele clasice ale asigurărilor de viață prezintă un mare dezavantaj legat de durata mare a contractului, care este în medie, de 15-20 de ani. Pornind de la aceasta, societățile de asigurare au conceput un produs menit să rezolve acest inconvenient: au lansat polița mixtă de viață cu plăți parțiale anticipate. Deci, prin îmbinarea celor două componente ale asigurărilor de persoane rezultă produsul de bază al asigurărilor de persoane, și anume asigurarea mixtă de viață, care acoperă riscul de deces, cât și riscul supraviețuirii asiguratul n cazul aceleiași polițe de asigurare.

Acest tip de economisire prezintă siguranța plasamentului prin faptul că, primele de asigurare plătite de către asigurat sunt investite pe piața financiară, trebuind să obțină cel puțin un câștig asemănător dobânzilor bancare (se presupune că asiguratorul plasează cea mai mare parte din primele încasate de la asigurați în depozite bancare). Asiguratorul repartizează fiecărui asigurat o cotă parte din câștigul realizat din plasamente financiare, ceea ce se numește participarea asiguratului la profit. În principiu, societățile de asigurare obțin un câștig mai mare al plasamentelor, cu 20-30% decât s-ar obține prin plasarea acestora în depozite bancare, întrucât participă și pe piața bursieră, unde câștigul este mai mare, dar și riscul este mai mare.

Societățile de asigurare au un venit pe piața asigurărilor cu noi clauze la produsele existente, diversificându-se continuu. Astfel, există posibilitatea ca, în caz de dobândire a unei invalidități în urma unui accident în perioada de valabilitate a contractului, asiguratul să fie scutit de plata primelor de asigurare pentru perioada rămasă până la expirarea contractului de asigurare. De asemenea, se poate atașa o clauză de spitalizare sau o cauză chirurgicală, prin care, în cazul în care asiguratul este spitalizat, să i se acorde o anumită sumă pe zi pentru spitalizare, menționată în polița de asigurare, sau în cazul în care suferă o intervenție chirurgicală, plecându-se de la o sumă minimă. De menționat că, înscrierea în polița de asigurare a unor clauze suplimentare, presupune majorarea primei de asigurare.

De reținut latura investițională a asigurărilor de viață, care devin atractive după o perioadă mai mare de timp – 15-20 de ani. Așadar, asigurările de viață se pot înscrie în categoria plasamentelor pe termen lung.

Societățile de asigurare moderne sunt implicate în special pe piața de capital, deoarece această piață oferă posibilitatea dirijării unor sume provenite din asigurări în activități internaționale. Astfel, alături de produse tradiționale ale asigurărilor de viață, care au ca scop principal acoperirea riscului de deces sau de supraviețuire, societățile de asigurări au venit pe piața financiară cu produse noi, considerate ca produse netradiționale, orientate spre investiții, care sunt în același timp o asigurare de viață și un produs de investiții.

Prin intermediul acestora, se îmbină protecția oferită de asigurarea clasică de viață cu o componentă de investiție. Astfel, primele plătite de asigurați (care se pot plăti eșalonat, o anumită perioadă de timp sau o singură dată la încheierea contractului de asigurare) sunt investite de către asiguratorii pe piața financiară în funcție de opțiunile asiguratorului. De precizat că, nu întreaga valoare a primelor de asigurare este investită, ci se va reține o parte reprezentând cheltuielile de administrare a fondului.

Asiguratul dacă preferă un câștig sigur, dar mai mic (preferă siguranța sau are aversiune față de risc) optează pentru varianta plasării banilor de către asiguratorii în titluri de valoare cu dobândă fixă și care constituie fondul I (bonuri de tezaur emise de Ministerul de Finanțe prin Banca Națională, depozite bancare pe termen scurt sau disponibilități în conturi curente). Dacă asiguratul preferă riscul, care însă îi poate aduce un câștig mai mare, optează pentru plasarea banilor atât în titluri cu venit fix, cât și în titluri cu venit variabil, de tipul acțiunilor tranzacționate la Bursa de Valori și pe piața RASDAQ și care constituie fondul II.

Aceste plasamente funcționează asemănător unui Fond de Investiții, și anume: asiguratul cumpără un anumit număr de unități, care au un anumit preț de tranzacționare. Prețul de vânzare al unei unități se determină împărțind valoarea totală a Fondului Financiar la numărul

total al unităților deținute de către toți contractanții. Prețul de cumpărare al unei unități este calculat astfel încât, diferența dintre prețul de cumpărare și prețul de vânzare să nu fie mai mare de 5% din prețul de cumpărare.

Pe durata contractului de asigurare se poate retrage oricând unități de o anumită valoare sau se pot cumpăra alte unități la noua lor valoare; spre deosebire de depozitele bancare, unde mișcările (depunerile și retragerile de numerar) se pot face numai la termenul fixat, în caz contrar banca îi va plăti dobânda valabilă pentru depozitele la vedere, care este mult mai mică.

Flexibilitatea acestui tip de produse constă în: posibilitatea alegerii primei de asigurare (prin numărul de unități care vor fi achiziționate) și anume asigurate; posibilitatea creșterii sau reducerii primei de asigurare și a sumei asigurate.

Aceste produse se pot contracta pe o anumită perioadă de timp, de regulă până la ieșirea la pensie a asiguratului, pe această perioadă asiguratul plătește primele de asigurare – cumpără unități, actualizate la inflație. Aceste prime de asigurare sunt colectate în contul asiguratului, care vor fi plasate pe piața financiară de către asigurator, după cum a optat asiguratul. Se stabilește și o sumă asigurată, pe care asiguratorul o va acorda unui beneficiar desemnat în polița de asigurare, în caz de deces al asiguratului, sumă care va fi și actualizată an de an în raport cu inflația.

La sfârșitul perioadei de asigurare, la pensie, asiguratul poate beneficia de valoarea capitalizată a sumelor depuse de el, fie în rente viagere (pe toată durata vieții sale), fie de întreaga sumă capitalizată în funcție de opțiunea asiguratului. De menționat că aceste plasamente se pot face și pe o perioadă nedeterminată, asiguratul putând să răscumpere (să retragă) sau să cumpere (prin suplimentare) unități în orice virament.

Un rol important îl joacă și pensiile private și pensiile viagere. Tot mai multe companii de asigurări își declară intenția de a se implica în administrarea fondurilor private de pensii. Majoritatea celor interesate practică în acest moment asigurări de viață.

Activitățile desfășurate de asiguratorii de viață au multe puncte în comun cu ceea ce presupune administrarea fondurilor de pensii. Un prim exemplu îl constituie calculele actuariale. În cazul asigurărilor de viață actuarii sunt cei care se ocupă cu calculul rezervelor matematice, folosite pentru plata despăgubirilor, dar care la rândul lor se valorifică prin investire. Lucrurile sunt similare și în ceea ce privește fondurile de pensii, acolo unde actuarii au cam aceleași atribuții, diferența fiind aceea că în acest caz ei fac previziuni și statistic, pornind de la contribuțiile fondurilor, și nu de la primele de asigurare.

Un al doilea exemplu este faptul că societățile de asigurări de viață comercializează de ceva vreme și în România produse de acumulare de capital sub forma pensiilor viagere,

similare cu pensiile private. Concret, un contract de asigurare de viață se încheie pe perioade mari de timp, minimum fiind în general de 5 ani, iar maximum între 20 și 30 ani.

O parte a primelor de asigurare sunt investite de societate în diverse instrumente financiare (titluri de stat, depozite bancare), urmând a fi restituite asiguratului la încheierea contractului. Dacă clientul a optat pentru o poliță de tip pensie viageră, la sfârșitul perioadei de asigurare (sau, după caz, la împlinirea vârstei de pensionare) poate beneficia de transformarea sumei acumulate până în acel moment în rente lunare plătibile atât timp cât este în viață.

Diferența dintre cele două tipuri de pensii, cea administrată privat și cea viageră, este deci una de fond. În timp ce contribuțiile la fondurile de pensii administrate privat sunt obligatorii, cele la pensiile viagere au un caracter voluntar.

Societățile de asigurare trebuie să manifeste o prudență deosebită în ceea ce întreprind pentru a nu ajunge în stare de încetare a plății. O asemenea stare ar crea serioase dificultăți nu numai societății în cauză, dar și clienților acesteia – asigurații.